

Examensarbete, kandidat

2009

Magnus Dölerud

Magnus Dölerud Oktett, kvartett och trio

Handledare: Ann-Sofie Söderqvist och Ragnhild Sjögren
Musikerprogram, konstnärlig kandidat examen, profil Jazz
Institutionen för jazz

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

1.	Egen utveckling till nu	3
2.	Arbetets syfte	5
3.	Komponerande	5
4.	Komposition för konserten	6
5.	Val av musiker	6
6.	Kollektivt arbete	8
7.	Improvisation	9
8.	Externa faktorer	10
9.	Beskrivning av arbetet	11
10.	Projektets resultat och summering	12

1. Egen utveckling till nu

Jag har varit intresserad av musik hela mitt liv, och visste redan tidigt att jag själv ville utöva musik i någon form. Jag visste också tidigt att det var saxofon som skulle bli mitt instrument och uttrycksmedel. Jag hade sett saxofonister på tv och fastnat för det, och bestämt mig för att det var det jag skulle spela. På musikskolans ”prova på dag” var det det enda instrument jag provade. Efter diverse självstudier i yngre ålder fortsatte min musikaliska bana på kommunala musikskolan i värmländska Kil vid tio års ålder. På musikskolan fick jag lektioner på mitt instrument, och deltog i ett flertal ensembler. Mina lärare på musikskolan var Mikael Holmgren och Robert Andersson. Mikael och Robert gav mig en bra musikalisk grund och är stor del i att det är musik jag håller på med idag.

Efter högstadiet valde jag att söka till musikgymnasium för att där kunna fortsätta utvecklas som musiker och instrumentalist. Jag sökte och kom in på estetiska programmet på Sundsta-Älvkullegymnasiet i Karlstad. En viktig händelse i mitt musikaliska liv, eftersom detta gav mig den tid och de möjligheter jag behövde för att kunna fortsätta utvecklas.

På musikgymnasiet började min musikaliska bana så som den ser ut i dag att ta form. Efter att tidigare uteslutande spelat klassisk musik började jag på gymnasiet spela jazz. På gymnasiet hade jag den stora förmånen att få Håkan Werling som saxlärare. Håkan var en bra pedagog, inspiratör och vägledare, och tack vare honom kom jag under tiden mer och mer in i på, vad jag upplevde som, jazzens friare uttryckssätt. Jag har till största delen ägnat mig åt jazz med grund och 40- och 50 talet med harmoniska former, men jag fann en frihet i improvisationen och upplevde för mig en allmänt större frihet i det här uttrycket. Efter parallella studier i både klassisk musik och jazz under gymnasietiden, kände jag att detta tog överhand i mitt musicerande. Jag valde därför att fortsätta mina studier huvudsakligen inom jazz.

Det inneboende uttrycket som finns i att spela ett instrument har för mig såklart utvecklats med mig som människa och med min färdighet på mitt instrument. När man startar sin karriär uppfylls man av nyfikenheten kring instrumentet och dess klang, samt att bara finnas i ett sammanhang tillsammans med det. Dessa känslor är för mig desamma idag, men har nu utvecklats till någonting helt annat. Någonting djupare. Ju längre jag kom i min utveckling fann jag att utforska klangen i mitt instrument, uttrycka någonting med det, och att finnas i större sammanhang tillsammans med det här uttrycksmedlet, var intressant. Att kommunicera med andra människor. Dessa parametrar fann jag främst inom det som blivit jazzens kännetecken med improvisationen och friare förhållningssätt.

För att nå så långt som möjligt kände jag att jag ville fokusera och rikta all energi åt ett och samma håll. Jag har alltid fascinerats av starka personligheter och röster. Att man direkt kan höra vem som finns bakom instrumentet. Inom jazzmusiken fann jag de personligaste rösterna och de som kom att bli mina största inspiratörer. För att nämna några; Dexter Gordon, John Coltrane, Joe Henderson, Joe Lovano och Keith Jarrett. Jag valde då att finna min egen röst inom jazzen.

Efter gymnasiet fortsatte jag vidare till folkhögskola. Först till Bollnäs och sedan till Svalöv och Fridhems folkhögskola.

De tre åren jag spenderade på folkhögskola kommer jag nog för alltid att se tillbaks på som några av de viktigaste för min utveckling. Jag ägnade all tid till musiken, och jag hade många fantastiskt duktiga musiker att spela tillsammans med. Något som var mycket utvecklande och inspirerande. Många av dem jag gick på folkhögskola med umgås, spelar och jobbar jag med idag också, och jag hoppas att det kommer fortsätta så!

Under min tid på folkhögskola fick jag chansen att träffa många fantastiska lärare. För att nämna några; Mina saxofonlärare Örjan Hulten och Cennet Jönsson. Övrigt bland annat: Gösta Rundqvist, Mattias Windemo, Christian Josefsson, Mattias Hjort, Mats Holtne och Claus Sörensen.

För att se till det konkret musikaliska så har alltid fokuserat arbete varit det viktigaste för mig och min utveckling. Min egen övning samt musicerandet tillsammans med andra musiker. Men också att inspireras av, och få chans att träffa många duktiga lärare och kollegor. Men det finns även speciella händelser som har påverkat mig och inspirerat mig. Första gången jag egentligen förstod vad jazz innebar och fångades av improvisationens möjligheter var när jag hörde Dexter Gordon. Hans frihet i improvisationen, hur han spelade över låtar och harmonik och hans fantastiska temapresentationer. Men det som kanske inspirerade mig allra mest var hans fantastiska sound. Jag funderade mycket på vad det var i hans sound som påverkar mig. Jag minns att jag försökte ”planka” hans sound för att kunna använda mig av det i utvecklingen av mitt eget. Ända sedan dess har soundet betytt väldigt mycket för mig. Jag har hela tiden försökt utveckla mitt eget. För en saxofonist, eller blåsare i allmänhet kan tänkas, blir just tonen påtagligt viktigt då den ligger så nära ens egen tal- eller sångröst i uttryck. Det är också det första man hör. Och den lyssnaren ska vilja fortsätta att lyssna på. För mig har Dexter varit en viktig inspiratör, men även tidigare nämnda och många andra musiker från hans samtid. Detta var också en ingång till en utveckling i jazztraditionen. Att försöka utveckla något eget och samtidigt tillägna mig traditionen. Speciellt då jazzen är en förhållandevis ung musikstil.

Efter mina år på folkhögskola sökte jag vidare och valde därefter att börja på Kungl. musikhögskolan. Också ett mycket viktigt val. För mig fanns det dock aldrig någon tvekan. Jag visste att det var musik jag ville hålla på med och att detta var en fantastisk möjlighet att träffa fantastiskt duktiga lärare och kollegor. Självklart gav det också en kick att få möjligheten.

Under tiden här på KMH har jag fått chansen att träffa många fantastiska musiker, lärare och kollegor. Johan Hörlén, Karl-Martin Almqvist, Alberto Pinton och Robert Nordmark har varit mina saxofonlärare. Det var för mig väldigt utvecklande att få chans att studera teori och gehör med Alvaro Is-Rojas. Eftersom jag tycker om att spela storband, har jag tagit chansen att delta mycket i Örjan Fahlströms undervisning. Både hans kurser i arrangering och ensemble. Att inför mitt examensprojekt få studera komposition för Ann-Sofi Söderqvist har gett mig väldigt mycket. Här nämner jag bara några få av alla de lärare jag mött under den här tiden. Många av de lärare jag haft var sedan tidigare musiker jag lyssnat på och sett upp till.

På KMH har man fått gott om tid och möjlighet att utvecklas på ett bra sätt. Själv har jag valt att lägga mycket tid på mig själv och utvecklingen på mitt instrument. Min förhoppning för framtiden är att bli en fungerande musiker i de sammanhang det gäller. Jag vill kunna mitt instrument, ha en god kännedom om musik och om den musik jag spelar. Framför allt vill jag finna ett personligt sound och en stark musikalisk identitet.

Under hela min studietid på KMH har jag haft en kvartett i olika uppsättningar som jag skrivit för och spelat med. Hela tiden med sättningen trummor, bas och piano som komp. Delvis för att tillägna mig ett traditionellt format, men också för att jag trivs med den omgivningen.

Mitt mål har som sagt hela tiden varit att finna mitt sound och min mitt i ett uttryck. Som en del i det här har kvartettarbetet varit väldigt viktigt. Jag har skrivit all musik för den och vi har spelat ute med och spelat in bandet. Att skriva, vilket ibland kan vara en omständlig och arbetsam process, har varit väldigt viktigt i sökandet efter min personliga musikaliska identitet.

2. Arbetets syfte

Visionen med mitt arbete är att skapa ett musikaliskt rum som jag själv trivs med, samt att utveckla mitt komponerande och arrangerande.

Jag har ända sedan starten av min jazzkarriär varit intresserad av jazztraditionen. Allt från den tidigaste jazzen till idag, men kanske främst för 40- 60-tal. Mitt mål är att än mer kunna ta åt mig traditionen och skriva min fortsättning.

Den klangliga världen har alltid fascinerat mig, men jag har aldrig tagit mig tiden att utforska den och jag har känt att det är mycket annat jag velat uppnå först. Jag har tidigare främst skrivit för min kvartett för att utveckla grunderna i mitt komponerande med melodik, harmonik och form. Som en fortsättning på det har jag nu valt att skriva musik för oktett som examensarbete och då jobba mer med det klangliga. Som utgångspunkt för mitt komponerande kommer jag befinna mig i den musikaliska värld jag tidigare befunnit mig i, men jag skulle vilja ta mig tiden att utforska de klangmöjligheter som en större ensemble ger. Gärna efter presumtvt funnen inspiration i konstmusiken. Kompositorisk inspiration brukar jag idag finna i modernt storband. Bland andra kompositörer Maria Schneider och Jim McNeely. Där finns mycket av det jag vill uppnå. Det är klangligt, melodiskt och personligt. Det finns också en tydlig jazzmusikalisk grund.

3. Komponerande

Idén till en låt kan för mig komma fram på olika sätt. Dock oftast som en idé som föds i huvudet utan instrument i handen. Ibland känner jag att en låt kan vara en idé som bara kommer. Någonting man måste skriva ner och använda! Den kan vara helt spontan och ge grund till vad som sedan blir en färdig låt. Eller kanske något som kan utveckla mitt improviserande. Det kan också vara frukten av någonting man velat uppnå. En låt som man skulle vilja ha som grund för sin egen improvisation, en låt som passar mitt sound, en låt inspirerad av en annan låt eller en som man skrivit efter förutbestämda former. Omedvetet eller medvetet tror jag att jag till viss del styr åt vilket håll musiken ska riktas. Jag tror dock att detta är en process precis som den process man går igenom efter att man valt vilket instrument man spelar. Jag har valt ett instrument som passar mitt uttryckssätt. Ett instrument vars sound representerar mitt uttryck. En komposition har ju också styrts av den process som beskrivits tidigare i texten. Från start till den person jag är idag. På samma sätt "väljer" man en stil för hur låtarna ska låta. På samma sätt har inspirationen i instrument, sound och mänskliga inspiratörer på ett positivt sätt format mig till att finna mitt uttryck. På samma positiva sätt har detta format mitt komponerande.

Det vanligaste tillkomsten av en låt är för mig att jag hör en melodi eller ett harmoniskt förlopp som jag sedan vill utveckla. Jag försöker ta detta ljud så långt som möjligt inuti huvudet innan jag tar det vidare till ett instrument. Detta för att melodin ska vara så ren från instrumentets begränsningar eller mönster som möjligt.

En komposition kan även födas vid ett instrument. Ett sound, en klang eller en melodi som uppstår när jag övar saxofon. Det kan även vara ett harmoniskt förlopp som föds vid ett piano. Oavsett utvecklar och färdigställer jag dessa melodier med ett instrument. Och oavsett uppkomst försöker jag även utveckla och skriva låten som en grund för improvisation. Låten ska vara en fristående kärna med en egen och fungerande form samtidigt som den ska ställa frågor att besvara under improvisationen.

I det här fallet komponerades låtarna för min examenskonsert. Jag skriver dock aldrig låtar för att passa ett tillfälle eller för att spelas bara en gång. Om de inte beställs för det. De flesta av

mina låtar har en kärna som kan användas och omformas i olika sammanhang och av olika musiker. Vara grund för många personligheters improvisation och kunna spelas och framföras vid olika forum. Av samma anledning skrivs oftast först en grund som jag sedan arrangerar. I det här fallet har jag skrivit melodi och ackord som jag sedan arrangerar.

När jag försöker utveckla en idé som av anledning kommit till försöker jag se idén i ett större mönster och i en form. Återigen kommer ju musikens riktning ”bestämmas” av mig. Av en präglad och utvecklad vilja. Samtidigt följer jag alltid en inre känsla för att färdigställa låten. Jag försöker dock alltid att se helhetsmönstret först. Jag utvecklar en form. Detta för att göra låten till en egen fungerade kärna så att den kan vara en källa till improvisation och inspirera till utveckling. Om jag i efterhand gör justeringar eller ändrar låter är det oftast bara byggstenar som förändras för att tydligare bygga den större formen.

4. Komposition för konserten

På konserten kommer vi att framföra sex av mina egna låtar. En låt på trio, två på kvartett och tre med oktetten. Jag hade från början valt att skriva för den här ensemblen men i olika format och till slut blev det den här uppdelningen. Vid det här tillfället valde jag dock att bara spela musik som jag själv har skrivit.

De här låtarna är alla på olika sätt skrivna på olika typer av idéer jag utvecklar en låt från. En av låtarna är skriven på en buss. Idén kom när jag hörde låtens första ton tillsammans med ett ackord. Efter det visade sig hela låten med en färdig form ganska snabbt, och jag kunde direkt skriva ned den på papper. Alltså en låt som skrivs i huvudet utan instrument. En annan låt är skriven på ett melodiskt motiv som jag sedan har utvecklat tillsammans med instrument. Jag hörde ett melodiskt motiv i huvudet som jag sedan färdigställde och harmoniserade vid ett piano. Vid en sådan process skiftar jag mellan att arbeta med instrument och att inte göra det. Det för att inte låta instrumentets tekniker och begränsningar färga låten för mycket. Den här låten var från början tänkt att arrangeras för storband. Jag skrev en kärna som jag sedan arrangerade. Efteråt tyckte jag att den skulle passa bra även för oktetten och skrev därför ett arrangemang även för oktetten. En annan låt är skriven med en bestämd inspirationskälla. Två av låtarna skrev jag med hjälp av mitt instrument. När jag skriver så improviserar jag fram melodier som jag sedan utvecklar. Jag försöker också hitta melodier som passar in i mitt spel och som passar in på mitt sound och som är en intressant grund för fortsatt improvisation. Den sista låten är utvecklad på ett bestämt groove och skriven över en pedalton som bas.

5. Val av musiker

Alla människor uppfattar en och samma sak på varsitt sätt. Två människor uppfattar en bild på varsitt sätt. Två människor får varsitt intryck av bilden, musiken, konstverken eller lukten. Efter det intrycket har alla olika uppfattning och olika smak om det som nyss hände eller det uttryck från en människa eller en bild som nyss uppstod. När man spelar tillsammans med andra uppstår bäst musik då man finner ett sällskap där man kan ha en intressant diskussion. Man behöver inte ha samma åsikt eller tycka samma saker, bara en intressant diskussion uppstår. Det finns många andra parametrar, men utgången måste ändå bli en intressant diskussion. Bra musik intressant att lyssna på.

Samtidigt ska man på ett ytligare plan se till att man tillsammans kan framföra diskussionen. Man ska måla en tavla tillsammans. Processen dit fram ska vara intressant att se på. Diskussionens uppbyggnad ska vara intressant. På det planet ser jag på många sätt musicerandet som ett samarbete. Uppstår problem ska man kunna lösa dem tillsammans. Vid valet av musiker försöker jag finna en omgivning som man trivs i sett till båda dessa diskussioner. Efter att har läst om andra musikers erfarenheter i Paul Berliners bok Thinking

in jazz, har även de gjort samma reflektioner. I kapitel 13 diskuterar Max Roach om hur en förlorad etta återfinns. Att man kreativt måste lösa ett problem som ligger i det mer ytliga stadiet av att framföra musiken. Lee Konitz och Chuck Israels diskuterar hur man inspireras av varandra i bandet. Hur man gör diskussionen mer intressant och hur diskussionen fortlöper. Vad kommer man fram till? Hur går argumentationen till? Man inspireras och tar till sig av bandmedlemmarnas olika åsikter. Hur ser konstverket ut efter skapandet?

Jag valde att göra min examenskonsert tillsammans men min kvartett som jag i nuvarande form spelat tillsammans med under två år. I min kvartett spelar Gustav Nahlin trummor, Lars Ekman bas och Erik Lindeborg piano.

Jag och Lars har till och från och i olika konstellationer spelat tillsammans under de senaste sju åren. Vi har även tidvis studerat tillsammans. Jag har valt att följa en jazztradition då basen en fundamental roll i bandet. Det är bandets grund. Både rytmiskt och harmoniskt. För att relatera till de två tidigare parallella diskussionerna om framförandet av musik är Lars för mig en ultimat bandmedlem. Vi har på det utommusicerade planet ofta intressanta diskussioner och samarbeten. Detta ligger ofta till grund även musikaliskt upplever jag. När kontakten för kommunikation är upprättad uppstår bättre musik. Denna kontakt kan dock ha olika former. I det här fallet har den uppstått efter att vi under antal år umgåtts och spelat. Kommunikandet kan också enbart ha existerat musikaliskt de sista sekunderna med en människa som jag inte ens pratar samma språk som.

På det ”ytliga” planet är Lars en musiker som tar stort ansvar i det kollektiva arbetet. Han utgör en stabil grund i musiken, och är alltid pålitlig om det uppstår ett problem som kollektivt ska lösas. Även vid tavlans utformning är Lars en stabil bandmedlem. Det finns en ständig kontakt när vi spelar tillsammans. För att återgå till Roach eller Konitz diskussion; om det uppstår problem ska de lösas, men man inspireras ju också och ska tvingas formulera sina åsikter i diskussionen. Den rytmiska fundamentet som Lars tillsammans med Gustav skapar ger för mig en grund som jag upplever som kreativ. Även vid spel med välordnade former och arrangemang så finns hela tiden kontakten för kommunikation upprättad. Jag får hela tiden rytmiska impulser och melodiska idéer genom att lämna en lucka för att lyssna på vad Lars har att säga. Som fundament måste även basen ”vara med” och formmässigt bygga upp solon. Gary Bartz skriver om sina upplevelser tillsammans med Art Blakey att när man spelade med Art är det bara att följa hans spel. Arts intensitet och densitet i hans trumspel hjälpte honom att bygga sitt solo. Det utgjorde även skola i det energiska förloppet i den typen av musik. För mig utgör Lars den här grunden. Hans spel bygger, men minst lika mycket följer den musikaliska processen.

Fundament tillsammans med Lars skapar Gustav med sitt trumspel. Jag har givetvis efter att ha känt och spelat med musikerna i mitt band i flera år upprättat både musikalisk och muntlig kommunikation. Så alla dessa musiker har jag ju båda grunderna med.

Gustavs spel skapar på samma sätt som Lars även ett fundament som är grunden i musiken och alltid mycket intressant. Jag kan komma på mig själv med att ofta ge allt för tydliga instruktioner. Eller allt för ofta ha för starka åsikter i en grupp där flexibilitet kanske inte är största nämnaren. De idéer jag vill testa eller de instruktioner jag ger, eller den musik jag komponerar ger ibland en ganska tydlig bild av hur den ”ska” framföras eller vad det är inspirerat av. Vilka influenser som tydligt har använts. Musik ska ju skapas genom en intressant diskussion där åsikter ges utrymme. Man omger sig ju därför med musiker som inte nödvändigtvis har samma åsikter med där en konstruktiv grund för kommunikation har skapats. Lars och Gustav ger mig och bandet, trots ibland starka åsikter och övertydliga instruktioner, alltid en kreativ grund att stå på. De skapar en plattform som alltid är stabil.

Om man talar om ansvar i en grupp kan jag ibland känna att jag som saxofonist lämnat ett större ansvar på mina kollegor. Jag har ibland lämnat ett harmoniskt ansvar till Erik, eller ett rytmiskt till Lars och Gustav. Det här projektet och musicerandet i övrigt med min kvartett har jag, som en i mängden, sett som en möjlighet för mig att ta mer ansvar. Jag har skrivit alla kompositioner och har till en början störst koll på musiken. Som jag tidigare skrivit och läst om handlar ju spelet i ett band både om den skapande processen och den slutliga tavlan men även om ett samarbete. För mig känns det både som en trygghet och en utmaning att spela tillsammans med de här musikerna.

I Gustavs spel känner jag alltid hur övriga musikers spel integreras. Jag känner alltid ett intressant utbyte och att vi kan ha en intressant diskussion. Och som sagt är spelet väldigt receptivt. Som jag också tidigare skrivit är grunden i uttrycket för mig mycket soundet. Jag tycker att Gustav alltid har ett bra sound. För det första hans musikaliska sound. Hans uttryck och det ”sound” som han kommunicerar med musikaliskt. Men även hans fysiska ljud från trummorna.

Mitt spel med Erik har nu pågått under ungefär två års tid. Även vi känner varandra både musikaliskt och personligt. Samma beskrivning som jag tidigare gett att framföra något som redan är skrivet, att arbeta i en grupp, att måla en tavla stämmer även in här. Tillsammans med Erik är det alltid intressant att skapa det slutgiltiga harmoniska resultatet. Vad gäller de skapande processerna har jag, som jag skrivit tidigare, förr kanske delat upp ansvaret i bandet. Men vi har alla samma roll och ansvar på alla punkter. Vi påverkar alla rytmiskt, harmoniskt och melodiskt flöde. Tre av de mest uppenbara parametrarna i samspel.

Jag har alltid varit intresserad av klanger. Därför utökade jag också mitt band och valde att skriva för fler personer. Även detta är en stor anledning till varför jag tycker om att spela med och att lyssna Eriks pianospel. Det harmoniska resultatet. Hur det hanteras och utvecklas och används efter beskrivning. Dessa aspekter ser jag alltid som intressanta i hans spel. Även samspelet är för mig mycket utvecklande.

Pianot är för mig ett starkt instrument när det gäller att vara delaktigt på alla punkter. De rytmiska och melodiska möjligheterna är stora. Man kan bidra till att enbart skapa ett ”groove” eller arbeta mer klangligt eller melodiskt. Spelar man i ett band tillsammans med Erik har man alltid en spelare som tar stort ansvar och som ger otroligt mycket input i rytmisk, harmonisk och melodisk bemärkelse. Jag får alltid nya idéer av att spela på hans harmonier och följa hans melodiska initiativ.

Till den här konserten hade jag också valt att utöka mitt band på några låtar. Dessa var: Rickard Lindgren på trumpet, Per Wallmyr på alt och sopransaxofon, Peter Fredriksson på trombon och Björn Jansson på barytonsax och basklarinett. Även de här musikerna är personer som jag tidigare umgåtts med, som jag tidigare musicerat med, och som jag tidigare lyssnat på och inspirerats av.

Jag har alltid fascinerats av att som blåsare spela i ett större sammanhang. Jag har under studietiden spelat mycket storband bl.a. Som pianist har du själv möjlighet att uttrycka dig både klangligt och melodiskt. Som blåsare kan du i en sektion få samma möjligheter. Dessutom är du bara en del i klangen. Man får bidra i och uttrycka sig klangligt, samtidigt krävs det ett tätt samarbete och bra kommunikation mellan musikerna för att tillsammans framföra klangen och måla tavlan.

Valet av dessa musiker skedde efter att jag tidigare spelat med dem. Jag och Per har känt varandra och spelat med varandra sedan vi gick samtidigt på gymnasiet för snart tio år sedan. När jag hör Pers leadspel är det något som känns bekant och bekvämt att arbeta ihop med. Samma gäller för övriga musiker och deras roller.

6. Kollektivt arbete

Komponerande har för mig alltid inneburit ett arbete som ligger väldigt nära kompositörens person, integritet och intentioner. Personligen har jag alltid valt att komponera på egen hand. I framtiden kommer jag säkert att göra det tillsammans med andra också, men hittills har jag gjort det själv som en del av min egen utveckling där jag har velat utforska området på egen hand. Allt material för den här konserten har alltså skrivits av mig.

Trots att jag skrivit alla kompositioner och arrangemang finns det otrolig mycket kvar att göra för en ensemble. Vi har en grund, men nu ska vi framföra musiken. Vi ska göra hantverket tillsammans. Samarbetet. Vi ska måla en tavla, och vi ska uppvisa ett färdigt resultat. I det här fallet var det väldigt intressant att se processen eftersom det innehöll flera olika konstellationer. Hur de olika sättningarna utvecklades och hur de påverkade varandra i ett sammanhang på en konsert.

I fråga om specifika tonval och formval i kompositionerna och arrangemangen har jag valt att ta de flesta besluten själv, men har också inspirerats av andras åsikter. Utöver det här finns ju mycket annat arbete i komponerandet. Under repetitionerna har vi alla varit delaktiga och tagit beslut kring den musikaliska formen på låtarna. Hur höjd- och vilopunkter ska behandlas och spelas mm.

I framförandet ser jag dock att alla inblandade har samma roll. När låten startar är alla med och påverkar låtens resa. Alla lägger till energi och bidrar, och alla är med och utformar låten på sitt sätt.

Som skrivet har jag alltid tyckt bra om att spela i större sammanhang med flera blåsare. För mig har det därför varit väldigt inspirerande att spela i det här formatet och framföra min egen musik. Med en sådan här ensemble kräver den hantverksmässiga koncentrationen ett djupare fokus. Vid triospel känner jag att man mer kan fokusera på elementära parametrar. Samspelet blir mer direkt med bara tre röster. Det är lättare att hålla en konversation där alla kan prata fritt. Här ska samma parametrar behandlas, men tillsammans med fler röster. I ett sådant här sammanhang får jag känslan av att man kan "dela upp" ensemblen. Alla har fortfarande samma roll, och som blåsare är man fortfarande en person som kommunicerar med övriga, men man kommunicerar också som blåssektion. Man behandlar klanger och melodier tillsammans och ska där finna en gemensam röst som representerar sektionen. Inbördes kommunikation i en blåssektion är ofta otroligt intressant. Alla olika ingredienser av samspel finns med. Om någon hamnar fel i pitch i en klang finns det alltid någon som är där som försöker "hjälpa till". Man ska hitta en gemensam rytmik och frasering osv. Samtidigt pågår det kollektiva arbetet med att föra musiken framåt. Ofta otroligt intressant.

Det kollektiva arbetet fanns i det här projektet alltså mest på det här planet. När vi sågs första gången för att repa fanns ju musiken på papper klar. Sen ska musiken skapas. Som kvartett hade vi spelat mycket tillsammans förut, och jag hade i olika sammanhang spelat tillsammans med de olika blåsarna. Som sektion hade vi dock aldrig spelat tillsammans. Arbetet nu bestod mycket i att finna ett gemensamt sound i blåssektionen. Dynamiskt, ifråga om intonation, rytmik, frasering och så vidare. I det här arbetet upplevde jag också att alla hade samma roll. Alla hade sedan tidigare mycket erfarenhet av spel i sektion, och bidrog medvetet eller omedvetet, muntligt eller musikaliskt med mycket erfarenhet.

7. Improvisation

Improvisation går igenom det mesta vi gör som människor. Om jag diskuterar med en annan människa kommer jag aldrig på förhand veta vad jag ska svara på eller hur. Jag måste utifrån mina egna erfarenheter finna ett svar. Om man är ute och går kommer man omedvetet bli tvungen att göra val. Ett hinder ska passeras eller din väg måste av någon anledning ändras. Man gör då hela tiden omedvetna val som styr din kropp och ditt handlande. På samma sätt fungerar det för mig inom musiken. Jag vet inte exakt vad som kommer att hända. Jag är med i diskussionen men vet inte vad som kommer att hända eller vilka frågor jag ställs inför. Det finns en särskild energi som tar hand om de här frågorna. Den här energin har alltid funnits starkt hos mig. Jag visste dock inte från början att jag skulle omvandla den till musik. Den här inneboende energin och kreativiteten söker hela tiden efter ett uttrycksmedel. Som en slags friktion att fästa sig vid. Den här energin finns med i mycket man gör, men jag har även valt att ge den utlopp i musiken och improvisationen. Precis som fundamentala mänskliga färdigheter har den här via övning blivit möjligt.

För mig uppstår musik precis som en diskussion i ord. Ett samtalsämne eller en komposition eller ett spontant möte. Efter att diskussionen har startat är det ju en rad impulser som får den att leva. I mitt fall ger den skrivna melodin mig impulser att improvisera. Hur ska temat framföras? Förhoppningsvis ger mitt sätt att tolka temat impulser till övriga bandet, och en rytmisk idé i kompet kan tala om för mig hur jag ska spela temat.

De här sakerna är för mig utgångspunkter för improvisation. Temat, melodin, harmoniken, bandmedlemmarnas sound, bandmedlemmarnas rytmiska impulsen, publiken.

I min musik spelar vi alltid ett tema och improviserar sedan över temat och dess harmonik. Improvisationen blir då alltså en del av en helhet. För mig är det här det uttryckssätt som passar mig bäst. Jag ser det också som en utmaning att förvalta det som är skrivet och sedan kunna skapa en helhet med både förutbestämda och ej förutbestämda parametrar.

När man klarar att gå in till hundra procent i det här, ta vara på alla impulser och att själv söka kontakt med sin egen energi, uppstår musik. Eller ett stadium av att ”försvinna”, som det benämns i Stephen Nachmanovitchs bok *Free Play*. Jag ger all min energi till ett tema som vi i gruppen förvaltar och tar vidare. Efter det leder vi in till improvisationen som förhoppningsvis leder oss till musiken. När allt det här fungerar får jag en känsla av att jag inte längre håller ett instrument. Mina händer är inte längre fixerade vid det, och det blir mer som en förlängning av kroppen.

8.Externa faktorer

Lokalen

När man gör en konsert är det många andra faktorer som är inblandade förutom det musikaliska. Vilken lokal man ska använda? Hur man ska marknadsföra konserten osv.

För drygt tre år sedan gjorde jag ett projekt tillsammans med en skådespelerska på Teaterstudio Lederman. Efter det bestämde jag mig att någon gång göra något projekt i någon form i den lokalen. Lokalen används som först och främst för teater, men det arrangeras även konserter. Lokalens utformning och stämning tilltalade mig väldigt mycket och jag tyckte den skulle passa otroligt bra för jazzkonserter. Under hösten 06 började jag därför tillsammans med en kollega och producenten på teatern att planera för en konsertserie. Vi har nu fram till min konsert under tre terminer arrangerat ca 20 konserter. Min examenskonsert blev avslutande konserten på vårprogrammet 08.

Tack vare att konserten ingick i en serie kunde vi marknadsföringsmässigt dra nytta av tidigare konserter. För att ytterligare dela på arbetet med marknadsföring och förberedelser bestämde jag och Cecilia Persson oss för att göra en delad konsert.

För att marknadsföra konserten tryckte vi upp affischer, mailade, använde teaterns olika kanaler mm.

När jag spelar en låt vill jag inledningsvis att luften runt omkring mig ska vara orörd. Jag vill ha känslan av att man målar på ett vitt papper. Sedan är såklart musiken påverkad av otroligt många externa faktorer. Men när musiken startar ska det vara hundra procent fokus på den, och den ska målas upp just där och då. Samma känsla som den musikaliska vill jag även uppnå på det fysiska planet. Det var mycket därför jag valde att göra min konsert på Lederman. Lokalen är i sitt grundutförande väldigt kal, men ändå otroligt inbjudande. Mitt fram på scenen är en, till skillnad mot det i övrigt svartmålade golvet, en omålad trävit ruta. Här får jag samma känsla som jag tidigare beskrev med musiken. Vi ställer oss i en ruta och på en plats som hittills är opåverkad, och vi ska med vår energi, med publikens energi och med vår gemensamma stämning för dagen måla en tavla och skapa en diskussion intressant att bevittna och att lyssna till.

Även lokalens akustik tilltalar mig. Man kan spela de akustiska instrumenten utan förstärkning. Det här gör att soundet blir helt opåverkat och kan kommunicera mer direkt med publiken. Det gör också att all justering av nivåer och balans måste ske i bandet. Det överlämnas till det hantverksmässiga arbetet hos musikerna. Både frågor om ljud och ljus är ganska få i den här lokalen, vilket också överlämnar energin till musiken.

Publiken

Det här stycket skulle lika gärna ha skrivits under rubriken kollektivt arbete. Publiken och publikens energi är alltid medverkande när man gör en konsert. På samma sätt tycker jag även att lokalen spelar in. Man kan ta in ungefär hundra personer i den här lokalen. På den här konserten var det ca 70. Den här lokalen har en styrka i att oavsett antal i publiken kommer man alltid musikaliskt nära dem som lyssnar. Jag har lyssnat och spelat här när det har varit nästan tomt och nästan fullt, men det blir alltid väldigt bra stämning, bra kommunikation och bra musik.

På just den här konserten tyckte jag vi lyckades utnyttja lokalens styrkor och skapa en bra konsert tillsammans med publiken. I olika sättningar upp till åtta personer skapade vi en bra klang i lokalen. Jag tycker också att vi gick från den orörda luften till att skapa en bra kommunikation med publiken och lyckades tillsammans skapa bra musik. Lokalen fungerar bra både för små och stora sällskap, men var för kvällen välfylld. Detta hjälpte också till att öka stämningen. Det blir även en speciell känsla när man spelar för familjen, vänner, kollegor och lärare.

Övriga parametrar när man framför en konsert, som klädsel, mellansnack osv., försöker jag alltid hålla på en så naturlig och opretentiös nivå som möjligt. Självklart säger omständigheterna att man ibland ska vara klädd på ett visst vis eller framföra musiken på ett speciellt sätt eller liknande. Men vid ett sådant här framförande, och på den här konserten, håller jag mig till tidigare beskrivning: Vi ska ju upprätta kommunikation med publiken. Vi ska ju föra en diskussion tillsammans. Jag tänker på samma sätt när jag spelar musiken och när jag presenterar den muntligt. Jag vill tala till och tilltala andra människor. För mig främjas inte det av att man blandar in faktorer som inte känns naturliga i sammanhanget. Precis som jag för en diskussion med en enda människa, för jag den nu tillsammans med många fler, men den går till på samma sätt. Det är för mig det bästa sättet att framföra och presentera musik på. Eftersom det här var min examenskonsert blev presentationen lite speciell då jag beskrev lite mer om musiken och dess väg fram till den här konserten. Jag ville även passa på att tacka personer som varit inblandade i projektet, men också personer som har varit viktiga för mig under min utbildning.

9. Beskrivning av arbetet

Tankarna och planeringen för det här projektet inleddes mer konkret drygt ett och ett halvt år före konserten. Eftersom jag var inställd på att skriva musik för konserten började jag skissa på låtar och sättningar. Under hösten före konserten löste jag många av de praktiska bitarna i projektet. Bokade lokal, tillfrågade berörda musiker osv.

Efter att ha genomfört de kurser jag ville utnyttja för projektet började jag runt jul att under Ann-Sofie Söderqvist handledning skriva musiken.

För att kunna jobba mer fokuserat med de olika sektionerna i bandet, hade jag bokat in repetitioner med kvartett och blåssektion separat till en början. Nu hade jag möjlighet att i verkligheten lyssna på de arrangemang jag skrivit. Att höra musiken live jämfört med att höra den i notationsprogrammet i datorn gör otroligt stor skillnad. Nu kunde jag också ta del av och väga in övriga musikers åsikter.

Nu kunde man också göra de slutgiltiga musikaliska justeringarna. Som tidigare skrivet är det långt kvar till musik när alla noter är skrivna. Om den ens uppstår. Vissa saker som jag hade skrivit kanske inte fungerade lika bra i sektionen som vid pianot eller i datorn. En klang som fungerar på piano klingar helt annorlunda i en sektion, och några saker behövdes orkestreras om. Vissa gav positiva överraskningar. Det som låter ok i datorn får som skrivet ett helt annat liv när det spelas med riktiga instrument. När vi hade repeterat sektionsvis gjorde vi ytterligare några med hela bandet inför konserten.

Att under mötena med Ann-Sofie ta del nya skrivtekniker, nya sätt att orkestrera och arrangera var inspirerande faktorer som gav arbetet energi. Liksom att gå från dator till musiker gav energi och svar nog att göra de slutgiltiga förändringarna i den skrivna musiken.

Även tidspress är en faktor som kan ge mig den energi som behövs. Har man för gott om tid hinner man testa och försöker ofta applicera alla de idéer man kommer upp med. Har man deadlines att jobba mot måste man ta vara på den idé som dyker upp och sedan arbeta och utveckla den till något bra. Jag närmar mig improvisationen genom att jobba så.

10. Projektets resultat och summering

Att dra igång ett projekt där man blandar in sju olika musiker med varsin kalender kräver mycket arbete. I det här fallet skulle ju musiken skrivas och arrangeras, jag skulle boka lokal, marknadsföra konserten, hitta tider för repetitioner mm. Att göra ett sådant projekt ger erfarenheter. Som ledare ger det erfarenheter eftersom man ska göra alla de praktiska uppgifter som finns runtomkring. När man väl kommer till rep ska man presentera musiken och sina intentioner med den.

Som musiker har det gett mig erfarenheter eftersom vi repeterat och spelat mycket inför konserten. På konserten hade jag ju också valt att sätta in mig själv i flera olika sammanhang och konstellationer. Jag har även försökt öva mig i att på alla plan ta större ansvar. Ett ämne jag tidigare skrivit om.

Som kompositör och arrangör har det gett mig väldigt mycket. Det här var första gången jag framförde musik som jag hade skrivit för större ensemble.

Oftast när jag tidigare har skrivit musik har det varit för att jag har känt för att göra det, eller när jag har fått en idé som jag har velat utveckla. Nu har det ju varit inför en konsert som skulle bli av vid ett specifikt tillfälle. Därför har jag blivit tvungen att arbeta mer som kompositör. Att verkligen skriva någonting helt enkelt. Jag tycker att jag har utvecklat det och närmat mig improvisationen i mitt komponerande. Ett skrivsätt som passar mig. Samtidigt

som det vid arrangering kan vara kul att verkligen utforska bara en takt och få det exakt som man tänkt sig utan att behöva ta några beslut bara för att komma framåt.

Jag skrev tidigare i mitt syfte med projektet att jag ville försöka inspireras av andra genrer och utveckla mitt skrivande. Jag lyssnade mycket på olika musik inför att jag skrev och tyckte också att jag blev bättre på att använda mig av inspiration från olika typer av musik. Bara av att lyssna på olika typer av musik, upplevde jag också att jag blev bättre på att få in de stämningar jag själv eftersökte i min musik. I populärmusiken används uteslutande enkla men funktionella melodier. Jag har ställt mig frågan hur jag kunde försöka använda mig av samma teknik i min egen musik. Och hur kan den tekniken användas tillsammans med ett utvecklat klangligt språk som finns inom konstmusiken?

Jag var i slutänden nöjd med det musikaliska resultatet och den musikaliska progressionen genom konserten med olika låtar och olika sättningar. Efter att ha lyssnat på inspelningen tycker jag också att många av de intentioner jag hade kommer fram i musiken.

Totalt sett är jag i efterhand nöjd med mitt projekt. Jag har utvecklats som musiker, kompositör och ledare. Alla inblandade faktorer från att skriva musiken till att repetera den. Att boka lokal, marknadsföra konserten och sedan framföra musiken har gått som jag från början hade tänkt mig och planerat.

Referenzlitteratur

Free play   Stephen Nachmanovitch
Thinking in Jazz   Paul F. Berliner